

Position paper – Financieel economische criminaliteit

Dit position paper is een bijdrage aan het rondetafelgesprek met de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer op 28 mei 2025
22-5-2025

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

De NBA is een bij wet ingestelde publiekrechtelijke beroepsorganisatie en een vereniging van leden, hetgeen ook verschillende (gedelegeerde) taken en verantwoordelijkheden met zich meebrengt, die zijn vastgelegd in de Wet op het accountantsberoep. De (ledenvergadering van de) NBA heeft de bevoegdheid om regelgeving vast te stellen die verbindend is voor accountants. De beroepsorganisatie heeft ruim 22.000 leden. Dit zijn de individuele accountants die een beschermde titel dragen (RA en/of AA). Accountants zijn werkzaam bij verschillende organisaties en bedrijven op verschillende posities denk aan accountants die een jaarrekening controleren, de accountants die voor een ondernemer een jaarrekening samenstellen of de accountants die een ondernemer adviseren, bijvoorbeeld op fiscaal gebied. Daarnaast zijn er accountants die werkzaam zijn in een (interne) accountantsfunctie in het bedrijfsleven of bij de overheid en tot slot heb je een groep accountants die bijvoorbeeld werkzaam zijn in de financiële functie of in besturen of toezichhoudende organen. Zij spelen een cruciale rol in het verschaffen van betrouwbaarheid van alle beschikbare informatie. Dit doen zij in het publiek belang.

Contactpersoon:

Sarah Nienke van Voorthuisen, Manager Public Affairs - sn.vanvoorthuisen@nba.nl of +31 88 496 0249

Inleiding

Externe accountants¹ hebben een poortwachtersrol vanuit de anti-witwas- en anti-terrorismewetgeving wanneer zij beroepsactiviteiten uitvoeren. Dit betekent onder meer dat zij cliëntenonderzoek uitvoeren en ongebruikelijke transacties melden wanneer zij deze identificeren tijdens hun werkzaamheden. Accountants voeren verschillende beroepsactiviteiten uit: zij hebben een bij wet ingestelde taak voor de controle van de jaarrekening, maar daarnaast kan de accountant bijvoorbeeld ook opdrachten uitvoeren tot het samenstellen van een jaarrekening of het voeren van administraties.

Belangrijk hierbij is dat de accountant in veel gevallen werkt met historische financiële informatie. Het bestuur van een onderneming stelt de financiële informatie over de activiteiten die hebben plaatsgevonden beschikbaar en de accountant voert daarop de werkzaamheden uit. De accountant ziet transacties dus pas als deze al hebben plaatsgevonden.

In de bijlage is opgenomen welke vormen van financieel-economische criminaliteit accountants in de praktijk zien. Onderstaand wordt uiteengezet welke belemmeringen voor een effectieve aanpak hiervan worden ervaren, waaronder knelpunten in wet- en regelgeving. Tot slot wordt beschreven welke verbeteringen er in onze optiek nodig zijn.

Belemmeringen, knelpunten in wet- en regelgeving en verbeteringen

AVG en geheimhouding

Wwft-meldingen mogen niet gedeeld worden tussen verschillende poortwachters en tussen vertrekkende en opvolgende accountants. Doordat gegevens niet gedeeld mogen worden onder poortwachters, kunnen criminelen zonder moeite bij een andere poortwachter aankloppen, wanneer zij bij een poortwachter geweigerd worden.

Een ander voorbeeld waar AVG als knelpunt wordt ervaren, is in de uitvoering van de UBO-analyse. Hier lopen poortwachters tegen het knelpunt aan hoe je weet of je volledig bent in de analyse van de eigendoms- en zeggenschapsstructuur. Hier knelt ook de privacywetgeving. Bij familiebedrijven, is het bijvoorbeeld lastig om te achterhalen welke personen welk belang in de onderneming hebben, waardoor het bepalen van de UBO niet mogelijk is. Maar ook in internationale structuren met andere wetgeving is het lastig om alle informatie te verkrijgen, ook voor de bestuurders zelf.

Wat kan beter?

Wij pleiten voor een betrouwbare en veilige centrale database waarop gesteund kan worden en waarin informatie opgevraagd kan worden ten behoeve van het cliëntenonderzoek, zoals de UBO en waarin bijvoorbeeld informatie is opgenomen van geweigerde klanten bij andere poortwachters. Dit zou de effectiviteit van de poortwachtersfunctie zeer helpen. Ook zou hiermee een enorme kostenbesparing kunnen worden gerealiseerd. Wij kijken dan ook uit naar de plannen van de ministers van Financiën en J&V, die zijn aangekondigd in de nieuwe anti-witwasaanpak, waarbij er meer ruimte moet komen voor poortwachters om veilig gegevens te delen.

Het [initiatiefwetsvoorstel “Wet centraal aandeelhoudersregister”](#) zou hieraan kunnen bijdragen. Dit register geeft inzicht in wie aandeelhouders van een besloten of niet-beursgenoteerde naamloze vennootschap zijn en welke aandelen (in welke besloten en niet-beursgenoteerde naamloze vennootschappen) bepaalde personen hebben. Poortwachters kunnen hiervan dan gebruik maken ten behoeve van de uitvoering van hun Wwft-verplichtingen tot cliëntenonderzoek.

Ontbreken feedbackloop

Als accountant zien wij slechts een deel van de transactie of het fenomeen, wat enkel een schakel in een groter witwasschema kan zijn. Tot op heden ontbreekt een feedbackloop vanuit de opsporing, waardoor het lastig te beoordelen is wat je als poortwachter moet doen met de cliëntrelatie. Bijvoorbeeld, indien een ongebruikelijke transactie verdacht wordt verklaard door FIU-Nederland, dan ontvangt de poortwachter

¹ De Wwft is van toepassing op natuurlijke personen, rechtspersonen of vennootschappen die als externe registeraccountant of externe accountant-administratieconsulent zelfstandig onafhankelijk beroepsactiviteiten waaronder forensische accountancy uitoefenen, dan wel natuurlijke personen, rechtspersonen of vennootschappen, voor zover die anderszins zelfstandig onafhankelijk daarmee vergelijkbare activiteiten beroeps- of bedrijfsmatig verrichten.

een melding dat de melding verdacht is verklaard, maar niet de reden waarom. Het is dus onduidelijk of de cliënt actief betrokken is bij witwassen, of bijvoorbeeld de tegenpartij is in de betreffende transactie.

Wat kan beter?

Het zou behulpzaam zijn als poortwachters meer gerichte terugkoppelingen krijgen op hun meldingen, zodat zij de consequenties hiervan voor de cliëntrelatie beter kunnen evalueren.

Ook zijn wij er voorstander van om meer algemene kennis te delen vanuit de keten, zodat poortwachters beter worden in het herkennen van situaties waar de onderwereld met de bovenwereld is vermengd. Voorbeelden zijn het delen van *red flags* en fenomenen met betrekking tot witwaspraktijken. Ook periodieke kennissessies met FIU-Nederland en de opsporing inzake de modus operandi van witwaspraktijken zou bijdragen aan de herkenning van deze praktijken tijdens de dienstverlening.

Veiligheid melders is een zorgpunt

Namen van instellingen die ongebruikelijke transacties melden kunnen terecht komen in een strafdossier wanneer door het OM tot vervolging wordt overgaan. Omdat een melding aan het strafdossier als bewijs kan worden toegevoegd en een melding niet anoniem kan worden gedaan, kan de naam van de meldende instelling zichtbaar worden in het strafdossier. Dit is niet wenselijk vanuit het oogpunt van veiligheid, omdat de kantoornaam gemakkelijk te herleiden kan zijn naar de accountant die de verklaring bij de (openbare) jaarrekening heeft afgetekend. Er bestaat angst voor represailles van criminelen wanneer een poortwachter ongebruikelijke transacties meldt. Dit heeft als risico dat mogelijk niet alle ongebruikelijke transacties worden gemeld en dus niet terechtkomen bij de opsporing. Waar de privacy van de criminelen een belemmering is in de opsporing, wordt geen rekening gehouden met de privacy van de melder.

Wat kan beter?

Wanneer er gedegen waarborgen voor de veiligheid van de melder zijn vanuit de overheid, zal dit de poortwachtersfunctie ten goede komen.

Een veilig financieel-economisch systeem is een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Diverse beroepsgroepen hebben een poortwachtersrol gekregen in de anti-witwas- en anti-terroriswetgeving met als doel het financieel-economische systeem veiliger te maken. Wij vragen in dit kader aandacht voor de eigen verantwoordelijkheid van ondernemingen voor het veilig houden van het financieel-economische systeem. Accountants zien zaken immers pas achteraf en hebben een signalerende rol voor fraudes van materiële omvang, terwijl ondernemingen aan de voorkant staan en verantwoordelijk zijn voor het voorkomen en ontdekken van fraude.

Wij verwijzen in dit kader naar het Netwerk Weerbaar Bestuur dat zich gezamenlijk inspant voor een weerbaar bestuur, waarin politieke ambtsdragers hun ambt veilig en zonder vormen van oneigenlijke druk, uit kunnen oefenen. De [norm weerbare overheid van de provincie Noord-Brabant](#) verwoordt ons inziens treffend dat “ondermijnende criminaliteit – en de parallelle samenleving die daaraan ondersteunend is – alleen effectief kan worden aangepakt door verbreding van de één overheidsaanpak naar een brede maatschappelijke beweging.”

Wat kan beter?

Als alle ondernemingen meer aandacht hebben voor fraude- en ondermijningsrisico's in hun stelsel van interne beheersing, zou dit naar onze mening bijdragen aan de veiligheid van het systeem. Dit begint bij bewustwording dat deze risico's óók een belangrijk onderdeel zijn van de (bredere) bedrijfsrisico's. Een eerste stap daarin is gezet voor beursvennootschappen met de introductie van de Verklaring Omtrent Risicobeheersing in de Corporate Governance Code. Echter, fraude- en witwasrisico's komen beperkt aan de orde in de Code en worden enkel als voorbeeld genoemd van mogelijke risico's waaraan aandacht kan worden besteed.

Afweging toegevoegde waarde van verplichtingen

Buiten eerdergenoemde punten, vragen wij ons af wat de toegevoegde waarde is van het verzamelen van bepaalde informatie in het kader van de aanpak van witwassen. Een voorbeeld hiervan is het identificeren van UBO's bij publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals een gemeente of een provincie. Ten eerste zijn Nederlandse publiekrechtelijke rechtspersonen niet verplicht om hun UBO's in het UBO-register te laten registreren. Ten tweede, omdat er meestal geen sprake is van eigendom of stemrecht bij besluitvorming

ter zake van wijziging van statuten van de rechtspersoon, zullen vaak de ‘bestuurders’ van de publiekrechtelijk rechtspersoon als UBO worden aangewezen. De vraag is wat de toegevoegde waarde hiervan is in het kader van het bestrijden van witwasrisico’s.

Een ander punt is dat accountants ook meldingen doen van ongebruikelijke transacties waarvan het de vraag is of dit effectief is. Voorbeelden zijn meldingen over werknemers die door middel van valse facturen of declaraties een beperkte hoeveelheid geld aan de onderneming onttrekken. De cliënt heeft hiervan vaak al aangifte bij de politie gedaan en wij hebben geen nadere informatie dan daarin al is opgenomen. De toegevoegde waarde van onze melding is dan nihil, maar het brengt wel relatief veel werk en kosten met zich mee.

Wat kan beter?

Het zou in de gevallen waar de cliënt reeds aangifte bij de politie heeft gedaan of deze informatie al anderszins bekend is bij opsporingsinstanties, behulpzaam zijn als poortwachters zelf de afweging kunnen maken of een melding bijdraagt aan de informatiepositie van de opsporing.

Status en toegankelijkheid van het UBO-register

Voor veel poortwachters nog geen toegang tot het UBO-register

Er is op dit moment voor veel poortwachters nog geen mogelijkheid tot inzage in het UBO-register, waardoor deze niet geraadpleegd kan worden.

Poortwachters moeten informatie uit het UBO-register zelf controleren, in plaats van dat zij deze informatie kunnen gebruiken

Poortwachters moeten het UBO-register zelf controleren aan de hand van eigen onderzoek. Dit raakt aan disproportionaliteit en leidt tot extra werk en kosten voor de poortwachters. Een goedwerkend en toegankelijk register, waarvan de gegevens zijn gecontroleerd, kan bijdragen aan lastenverlichting.

Wat kan beter?

Wij zijn er voorstander van dat de controle op de informatie in het UBO-register niet door de poortwachters zelf moet worden uitgevoerd, maar dat deze controle door een centrale instantie, bijvoorbeeld de Kamer van Koophandel, wordt uitgevoerd. Dit is ook van belang met betrekking tot de in het wetsvoorstel internationale sanctiemaatregelen opgenomen punt dat er aantekeningen kunnen worden geplaatst in de centrale registers. Betrouwbaarheid en actualiteit van informatie in centrale registers is zeer van belang om de effectiviteit van het naleven van wet- en regelgeving te verhogen.

Knelpunten als gevolg van Europese wetgeving en verschillen met wet- en regelgeving in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten

Aanpassing meldsystematiek en tijdspad nadere verduidelijking hiervan

Wij maken ons zorgen over wat de aanpassing van de meldplicht in de Europese witwasverordening van “ongebruikelijke” transacties naar “verdachte” transacties betekent. Onduidelijk is of accountants de benodigde (juridische) expertise hebben om te beoordelen of een transactie ‘verdacht’ is en in hoeverre dit mogelijk noodzaakt tot uitgebreider onderzoek naar transacties.

Accountants hoeven momenteel geen, wellicht meer juridische, afweging te maken of een transactie voldoet aan de term “verdacht”. Bovendien bestaat het risico dat accountants uitgebreider onderzoek moeten doen, alvorens zij kunnen concluderen of een transactie “verdacht” is, wat kan leiden tot een lastenverzwaring. De opsporing ontvangt momenteel meer potentieel “verdachte” transacties waarvan zij zelf kunnen beoordelen of deze daadwerkelijk verdacht zijn. Zij hebben voor deze beoordeling ook meer informatie tot hun beschikking, zoals meldingen van andere poortwachters en andere politiegegevens.

Een tweede zorgpunt in dit kader is het tijdspad waarop nadere verduidelijking wordt verwacht wat deze aanpassing inhoudt. Op dit moment is er nog geen informatie beschikbaar vanuit Europa wat onder “verdachte” transacties wordt verstaan; dit maakt het zeer lastig om ons voor te bereiden op deze verandering van meldsystematiek.

Wat kan beter?

Wij pleiten ervoor dat zo snel mogelijk duidelijkheid wordt verschaft wat deze aanpassing in de meldsystematiek betekent voor accountants en andere Wwft-instellingen.

Gedetailleerde regelgeving in Europese Regulatory & Technical Standards

De European Banking Authority (EBA) heeft een consultatie uitgebracht over voorgestelde Regulatory & Technical Standards (hierna: "RTS") in het kader van haar reactie op de vraag van de Europese Commissie om advies over nieuwe AMLA² mandaten.

De RTS met betrekking tot het cliëntenonderzoek is zeer gedetailleerd en op punten niet makkelijk toe te passen voor niet-financiële instellingen, in het bijzonder wanneer zij van kleinere omvang zijn. Het raakt aan disproportionaliteit, bijvoorbeeld gezien de uitbreiding van de hoeveelheid data die verzameld moet worden. Ook hebben wij zorgen over de ruimte voor een risicogebaseerde aanpak door de poortwachters. Het risico is dat de administratieve lasten hoger worden. De vraag is wat het effect en de toegevoegde waarde van bepaalde maatregelen is. Voorbeelden zijn de vereisten dat de authenticiteit van documenten moet worden vastgesteld en het feit dat niet gesteund kan worden op het UBO-register, maar juist aanvullend werk moet worden gedaan om de informatie hierin te controleren aan de hand van andere bronnen. Een en ander lijkt ook niet in lijn met de recent aangekondigde nieuwe anti-witwasaanpak van de ministers van Financiën en J&V, die juist inzet op lastenverlichting en een meer risicogebaseerde aanpak.

Relatie met nieuwe Nederlandse anti-witwasaanpak

De nieuwe anti-witwasaanpak spreekt erover dat de nieuwe Europese anti-witwasregels zo lastenluw mogelijk geïmplementeerd gaan worden. Echter, de regels uit de Europese anti-witwasverordening hebben directe werking in Nederland. Er is daar geen ruimte om te kiezen voor minder uitvoeringslasten.

Wat kan beter?

Wij roepen degenen vanuit de overheid op die betrokken zijn bij het opstellen van de Regulatory & Technical Standards van de AMLA om de voorstellen uit de Nederlandse nieuwe anti-witwasaanpak zo veel mogelijk te implementeren in deze Regulatory & Technical Standards.

Relatie met andere buitenlandse wet- en regelgeving

Buiten de situatie in Nederland en Europa hebben we ook te maken met wet- en regelgeving uit landen buiten Europa die soms ook een extraterritoriale werking hebben, zoals in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De veelheid aan verschillende regelgeving maakt naleving daarvan complex.

Wat kan beter?

Een centrale informatievoorziening waarin verschillen tussen diverse wet- en regelgeving overzichtelijk wordt weer gegeven, zou behulpzaam zijn.

Verschillen tussen Nederlandse instanties in interpretaties en leidraden

Wij constateren dat diverse betrokken partijen, zoals toezichthouders en beroepsorganisaties, bij de aanpak van witwassen, de regelgeving verschillend interpreteren, bijvoorbeeld de Autoriteit Financiële Markten (AFM), De Nederlandsche Bank (DNB), Bureau Financieel Toezicht (BFT), FIU-Nederland en NBA. Dit maakt de interpretatie van de regelgeving voor de poortwachters onduidelijk.

Wat kan beter?

We zijn er voorstander van als betrokkenen in de keten overeenstemming hebben over de interpretatie van de regelgeving.

Relatie met sanctiewetgeving

Ten aanzien van sanctiewetgeving blijft het ons verbazen dat accountancydiensten aangemerkt worden als het ter beschikking stellen van economische middelen waardoor ze onder de sanctiewetgeving vallen. Dit staat haaks op de publieke taak van accountants om juist alert te zijn en actie te ondernemen wanneer er aanwijzingen zijn van overtreding van sanctiewetgeving.

De NBA vraagt ook aandacht voor de samenloop tussen de naleving van de sanctiewetgeving en de naleving van de wettelijke controleplicht, omdat deze vereisten in sommige omstandigheden conflicteren. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij naar onze [consultatiereactie Wet internationale sanctiemaatregelen](#).

² Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism

Ten aanzien van sancties, merken wij verder op dat er veel versnipperde informatie is over dit onderwerp, wat niet ten goede komt aan een effectieve en efficiënte aanpak.

Wat kan beter?

Een centrale en proactieve informatievoorziening naar alle relevante partijen zou veel toegevoegde waarde hebben. Het zou ook zeer behulpzaam zijn als er een centrale coördinatie wordt opgezet rondom het thema sancties, waar reeds bestaande en nieuwe meldplichten, alsmede de aanvraag voor ontheffingen, via een centraal meldpunt kan verlopen.

Tot slot

Wij zijn ons ervan bewust dat accountants zelf ook mogelijkheden hebben tot verbetering. De NBA heeft al diverse publicaties uitgebracht, waaronder een aantal praktijkhandreikingen die accountants praktische handvatten geeft, bijvoorbeeld op het gebied van corruptie en frauderisicoanalyse. Echter, verdere verbetering is mogelijk. Het meest recente AFM rapport over het onderzoek naar controlewerkzaamheden bij frauderisico's laat bijvoorbeeld zien dat accountants diepgaander en specifiekere moeten controleren op frauderisico's. Wij werken hierin samen met de AFM en SRA om verdere verbeteringen te realiseren.

Ook werken wij samen met andere poortwachters aan diverse initiatieven die genoemd zijn in het rapport Krachten gebundeld, zoals een uniforme taxonomie met als doel dat poortwachters dezelfde interpretatie hebben van de wettelijke verplichtingen.

We hebben ook kennis genomen van de beleidswensenbrief van de Koninklijke Nederlandse Notariële Beroepsorganisatie (KNB), Politie Eenheid Amsterdam, de Stichting Fraudebestrijding Hypotheken (SFH) en de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) inzake de aanpak van vastgoed- en hypotheekfraude. Wij ondersteunen dit initiatief en zullen mogelijkheden tot samenwerking met betrokken partijen op dit thema verder verkennen.

Bijlage: vormen van financieel-economische criminaliteit

Accountants zien bij de uitvoering van hun werkzaamheden met enige regelmaat vormen van financieel-economische criminaliteit. Veruit de meest voorkomende fraude die accountants tegen komen is de wederrechtelijke onttrekking van geld en goederen via verschillende methodes (bijvoorbeeld een greep uit de kas, diefstal, onrechtmatige betalingen en vervalste facturen). Verder komen accountants in de praktijk tegen dat facturen worden opgehoogd, bijvoorbeeld met uren die niet gemaakt zijn, of onrechtmatige kosten die opgevoerd worden binnen een bestaand contract. Dit gebeurt zowel aan de verkooptant als aan de inkoopkant, zodat de betreffende entiteit te veel betaalt voor hetgeen is geleverd. Andere vormen van financieel-economische criminaliteit die accountants kunnen zien, zijn:

Criminaliteit gerelateerd aan cyber:

De laatste jaren is een flinke toename van de criminaliteit gerelateerd aan cyber. Voorbeelden hiervan zijn de zogenaamde CEO-fraude, waarbij iemand zich voordoeft als de CEO en probeert om medewerkers (veel) geld over te laten maken in een kort tijdsbestek. Andere voorbeelden zijn phishing, AI gedreven criminaliteit, al dan niet met gebruik van deep fake. Accountants zien ook onrechtmatige aanpassingen van digitale communicatie, zoals Teamsberichten of e-mails met bijvoorbeeld (valse) verzoeken om aanpassingen van een bankrekeningen.

Corruptie

Accountants kunnen tijdens hun werkzaamheden vormen van corruptie tegenkomen, zoals omkoping, kick backs en faciliterende betalingen.

Sanctie-omzeiling

Accountants zien een toename in het omzeilen of overtreden van sanctieregelgeving. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op omzeiling van Nederlandse en/of Europese sancties, maar ook sancties die andere landen hebben opgesteld, bijvoorbeeld die Turkije heeft ingesteld naar aanleiding van de oorlog in Gaza. Regelgeving omtrent sancties is complex en wijzigt voortdurend. Dit brengt met zich mee dat niet altijd sprake is van bewuste overtredingen. Soms is dit echter wel het geval.

Trade Based Money laundering (TBML) in de vorm van derdenbetalingen

TBML is een complexe vorm van witwassen waarbij waarde wordt verplaatst via de internationale handel ([AMLC](#)). Accountants zien dan bij cliënten betalingen die afkomstig zijn van partijen die niet dezelfde zijn als degene waarmee het contract is aangegaan, dan wel niet overeenkomen met de gegevens op de uitgestuurde factuur door de cliënt. Met andere woorden: de gelden zijn afkomstig van een derde partij, die niet betrokken was bij de oorspronkelijke transactie.

Zorgfraude

Accountants kunnen in hun werk stuiten op vormen van zorgfraude, bijvoorbeeld met het Persoonsgebonden Budget. De accountant ziet dat er meer zorg gedeclareerd wordt dan er geleverd is, of dat er helemaal geen zorg wordt geleverd, terwijl er wel betaald wordt. Een voorbeeld van een andere vorm is gerelateerd aan belangenverstrengeling, waarbij medisch hulpverleners voordelen ontvangen van leveranciers van medische hulpmiddelen in ruil voor een voorkeursbeleid voor hun producten.